

Print ISSN: 2251-6654
Online ISSN: 2588-3542

Journal of Family Counseling and Psychotherapy

Volume 14, Issue 1 - August 2024

10.22034/FCP.2025.141036.2224

Exploring the lived experiences of teenage girls in the role of wives

1. **Masoumeh
Bagheri**

Associate Professor in Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of
Economics and Social Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz,
Ahvaz, Iran, m.baghri@scu.ac.ir

2. **Marziyeh
Shahryari**

Assistant Professor in Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of
Economics and Social Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz,
Ahvaz, Iran,

3. **Fariba Esfandiyari**

MA Student of sociology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

Received: 27 / 4 / 2024 Accepted: 7 / 8 / 2024

Abstract

Background: Child marriage is a social phenomenon and can cause many harms. To deal with the harms of this phenomenon, it is necessary to understand its context. **Objective:** The present study aimed to identify the lived experiences of girls in the role of wife using a qualitative approach and phenomenological method. **Method:** The study population was all girls who had experience of marriage at a young age in Shushtar city. Using purposive sampling, interviews were conducted with 19 girls in the city. Their experiences were collected and transcribed through in-depth semi-structured interviews, and sentences and phrases were analyzed using the Claise method. **Conclusion:** The findings show that legal legitimacy, traditions, chaotic family atmosphere, chastity norms, and dropping out of school are the main causes of these marriages. Traditional family customs and behavior, chaotic family financial environment, parental choice and normative pressure, chastity norm and unsafe life, lack of support for women by the family, lack of attention from parents to children's education, discrimination (gender inequality), lack of awareness and correct insight, passive and powerless women from the perspective of activists are the result of child marriage. These women's rights in the field of education, choice of husband and a safe life with relative prosperity are at risk. From the perspective of activists, marriage without love and understanding, thoughts of divorce and elopement, increased individualism and social isolation, lack of choice and confusion, early pregnancy and motherhood, women as sexual tools are some of the consequences of women's understanding and perception of early marriage and their set of strategies in dealing with this phenomenon include; surrender, seeking support and exiting the relationship.

Keywords Early marriage, Phenomenology, Khuzestan, continuation of poverty, lost childhood

Introduction

From a sociological point of view, marriage is a social contract that guarantees human survival. Peace and security in society is the result of a favorable and timely marriage and a peaceful family environment ([Qayumi Lari, 2018](#)). However, marriage at a young age and before intellectual maturity exposes the child to a world of unfulfilled needs and attitudes, which over time has a psychological effect on the individual ([eftikharzadeh, 2015](#)). Therefore, one of the issues that require consensus and discussion of scientific fields and different institutions related to this issue is the issue of marriage age ([Iman, 2015](#)). Normally, the age of marriage is determined according to the cultural, social, religious and ethnic differences of each society ([Javadian, 2019](#)). Today, early marriage is a global issue that seriously harms the growth and individual rights of women ([Belachew, Negash & Kefale, 2022](#)). International legal and scientific institutions, including UNICEF, consider childhood to be 18 years old. According to the civil law of Iran, the age of marriage is 15 years for boys and 13 years for girls.

Globally, early marriage refers to the marriage of people under the age of 18, which endangers the mental and physical health of millions of children and adolescents around the world. In general, early marriage is a marriage that takes place before the conditions for marriage such as maturity, physical ability and necessary growth are met, and the parties to the marriage contract or one of them lacks physical and mental preparation for this due to the lack of sufficient development. They are not important ([farmhand, 2019](#)). Many factors play a role in the increase of early marriage, including incentives to marry young women to reduce the economic burden of disadvantaged families ([Parsons, Edmeades, Kes, Petroni, Sexton, & Wodon, 2015](#)). In addition, some parents believe that marrying their daughters to wealthy families, improves their social status and protects their daughters from sexual adversities ([Sandhu & Geethalakshmi, 2017](#)). In addition, many studies in the world have identified factors influencing early marriage. These factors include family income, family size, respondents' level of education, first sexual encounters by young women before age 16, place of residence, wealth status, perceived age at marriage, and media exposure ([Rumble, Peterman, Irdiana, Triyana & Minnick, 2018](#)). According to the records of studies, the causal and constructive mechanisms of these events are always in the semantic and

intersubjective world of social activists. Therefore, the purpose of this research is to understand the meaning that women had about marriage. The paradigm of this study is social constructionism. In the constructivist-interpretive paradigm, meaning is not discovered but is constructed ([Mohammadpour, 2019](#)).

Therefore, by examining the lived experiences of women who were married in childhood, it is possible to penetrate into the deep layers of the subject and thus discuss the causes and consequences of early marriage. Considering the importance of this issue, the present study was conducted with the aim of investigating the lived experience of women in connection with the causes and consequences of early marriage and the occurrence of children in marriage in Shushtar city located in Khuzestan province. So, the main question of the upcoming research is: How do the women of Shushtar city narrate and interpret early marriage?

Methodology

In this research, the phenomenological method has been used. Phenomenology is the science of examining, describing and explaining the various phenomena of life in detail, which emphasizes on all experimental areas. In phenomenological research, measures, perceptions and feelings of people are studied. The participants in the current research include women from Shushtar city who had early marriages. In this research, the purposeful sampling strategy of snowball or chain type was used.

Results And Discussion

In terms of age, one of the forms of marriage is early marriage. Early marriage or child marriage refers to any type of marriage under the age of 18. In many cases, the involvement and big decision of the family and neglecting the child's wishes force this phenomenon. Early marriage rules the end of childhood and by preventing children from the necessary physiological and physical development, in order to prepare their minds, bodies and thoughts to become mature wives and knowledgeable parents, it cruelly brings them into the world of adulthood. Marriage at an early age contradicts the natural course of this development. These young girls are neither children nor adults, because they look like adults, but they still lack decision-making power and

inner independence. The marriage of children distorts their identity and falsely calls them adults. Their lives remain lame without the world of men, a world where they are neither a girl nor a woman. Marriage is one of the important and vital events in the daily life of people's society and it can be examined from different aspects. One of these angles is the starting age and the so-called entering into marriage. In addition to responding to a person's sexual and emotional needs, marriage also regulates his economic needs, social and cultural relationships, and because of its importance and impact, marriage is considered as an accepted norm in all countries of the world.

The results show that many people in the sample believe that early marriage seriously harms their education and in the future they may fall behind their peers who did not get married early in terms of education, and they also do not describe their future as very favorable. , they think that early marriage prevents them from achieving many of their dreams, but they consider themselves forced to marry early and say that the financial conditions of the family, the fear of not being chosen until the time of their marriage passes and they forced to marry early. The results of this finding are in line with the results of Rezadoust and Membini's studies (2013) that economic conditions and income are influential in early marriage.

Another reason for early marriage can be family, local and ethnic culture. Based on the arguments of feminists, the position of women with children as wives and mothers, as well as how the process of socialization in such families, the attitudes related to men and women and femininity and masculinity are transferred to the next generation and play the main role in the subjugation of women. And the continuity of this division of labor has gender boundaries and power relations between men and women. A girl who is brought up in a family where the mother does not play a major role in family decision-making and is discriminated against and restricted by the father and is addressed by the bride's mother from an early age, actually adjusts her gender role according to the rules of the system. Patriarchy teaches well. In this way, girls are taught that they should be obedient, their main role is wife and mother and they should obey father, husband and even brother.

Acknowledgments

We would like to thank all the couples participating in this study.

Authors' contributions

§ contributed to the all process stage of the article, such as design and implementation of the research, to the analysis of the results, and the writing of the manuscript. § contributed to collecting the data.

Funding

This work was supported by Shahid Chamran University of Ahvaz University, Iran.

Availability of data and materials

No available

Ethics approval and consent to participate

In this study, the purpose of the study was explained to them in a research manner. Participants then completed a research consent form. In case of dissatisfaction of one of the couples, the questionnaire was not given to both couples.

Consent for publication

Participants were assured that their findings were confidential and would be published in an article without mentioning their personal information.

Competing interests

The author(s) declared no potential conflicts of interest to the research, authorship, and/or publication of this article.

References

- Belachew, T.B., Negash, W.D., Kefale, G.T. (2022). Determinants Of Early Marriage Among Married Women in Nine High Fertility Sub-Saharan African Countries: A Multilevel Analysis of Recent Demographic And Health Surveys. *BMC Public Health* 22, 2355. <https://doi.org/10.1186/S12889-022-14840-Z>.
- Farahmand, M, Danafar, F, & Pourebrahimabadi, M. (2019). Analysis Of the Marital Experiences of Child-Married Women: Emotional-Intellectual Confusion and Powerlessness, *Quarterly Journal of Contemporary Sociological Research*, 9(17),115-145, 145. [Doi: 10.22084/Csr.2021.22142.1833](https://doi.org/10.22084/Csr.2021.22142.1833). (Persian)
- Iman, M., T. (2012). *Qualitative Research Methodology*, first edition, Qom: Hozha and University Research Institute. <http://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/1925434>
- eftikharzadeh, Sayedah Zahra (2015). Lived Experience of Women in Early Marriage, *Journal of Social Work Research*, 2(3), 108-156. [doi: 10.22054/rjsw.2015.4746](https://doi.org/10.22054/rjsw.2015.4746). (Persian)

- Mohammadpour, A. (2012). Qualitative research method, anti-method, volume (1), first edition, Tehran, Sociologists Publications. <http://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/7523476>
- Parsons, J., Edmeades, J., Kes, A., Petroni, S., Sexton, M., & Wodon, Q. (2015). Economic impacts of child marriage: a review of the literature. *The Review of Faith & International Affairs*, 13(3), 12-22. <https://doi.org/10.1080/15570274.2015.1075757>
- Qayumi Lari, A. (2019). Women's Lived Experience in Early Marriage: A Case Study of The City of Gerash, Master's [Thesis, Shiraz University, Shiraz](#). (Persian)
- Rumble, L., Peterman, A., Irdiana, N., Triyana, M., Minnick, E. (2018). An empirical exploration of female child marriage determinants in Indonesia. *BMC Public Health*. 18(1):1–13. <https://doi.org/10.1186/s12889-018-5313-0>
- Sandhu, N., Geethalakshmi, R. (2017). Determinants and impact of early marriage on mother and her newborn in an urban area of Davangere: a cross-sectional study. *Int J Commun Med Public Health*. 4(4):1278–83. [DOI:10.18203/2394-6040.ijcmph20171362](https://doi.org/10.18203/2394-6040.ijcmph20171362).
-
- Javadian, S., Shomali Ahmadabadi, E., Torkashvand Moradabadi, M. And Abedi, M. (2019). The Context and Consequences of Early Marriage Of 13-16 Years Old Girls in Ardakan. *Journal Of Iranian Social Studies*, 13(4), 31-54. [Doi: 10.22034/Jss.2019.47853](https://doi.org/10.22034/Jss.2019.47853)

Print ISSN: 2251-6654

Online ISSN: 2588-3542

Journal of Family Counseling and Psychotherapy

Volume 14, Issue 1 - August 2024

10.22034/FCP.2025.141036.2224

واکاوی تجارب زیسته دختران نوجوان در نقش همسر

معصومه باقری، دانشیار گروه علوم اجتماعی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

معصومه باقری

m.bagheri@scu.ac.ir

استادیار گروه علوم اجتماعی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

مرضیه شهریار

کارشناس ارشد جامعه شناسی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

فریا اسفندیاری

پذیرش: ۱۴۰۳-۰۵-۱۷

دریافت: ۱۴۰۳-۰۲-۰۸

چکیده

کودک-همسری یکی از پدیده‌های اجتماعی است و می‌تواند آسیب‌های فراوانی را به وجود بیاورد. برای رویارویی با آسیب‌های این پدیده، شناخت بسترهای آن ضروری است؛ پژوهش حاضر با هدف شناسایی تجارب زیسته دختران در نقش همسر با استفاده از رویکرد کیفی و روش پدیدارشناختی انجام گرفته است. جامعه مورد مطالعه کلیه دختران دارای تجربه ازدواج در سن کودکی در شهرستان شوشتر بوده است. با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند با ۱۹ مورد از دختران شهرستان مصاحبه انجام گرفت. تجربیات آن‌ها از طریق مصاحبه عمیق نیمه ساختاری جمع‌آوری و بازنویسی گردید و با استفاده از روش کلایزی، جملات و عبارات مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. یافته‌ها نشان می‌دهد مشروعیت قانونی، سنت‌ها، فضای آشفته خانواده، هنجار پاک‌دامنی و ترک تحصیل از علل عمده این ازدواج‌ها هستند. سنتی بودن آداب و رفتار خانواده‌ها، فضای آشفته مالی خانواده، انتخاب والدین و فشار هنجاری، هنجار پاک‌دامنی و زیست ناامن، عدم حمایت زن توسط خانواده، عدم توجه والدین به تحصیل فرزندان، تبعیض (نابرابری جنسیتی)، عدم آگاهی و بینش درست، زن منفعل و بی‌قدرت از دید کنشگران نتیجه کودک همسری این زنان حقوق‌شان در زمینه تحصیل، انتخاب شوهر و زندگی امن همراه با رفاه نسبی به خطر افتاده است. از دید کنشگران، ازدواج بدون عشق و تفاهم، فکر طلاق و فرار، افزایش فردگرایی و انزوای اجتماعی، نداشتن قدرت انتخاب‌گری و سردرگمی، بارداری زود هنگام و کودک مادری، زن‌ابزاری جنسی از پیامدهای درک و تصور زنان از ازدواج زود هنگام و مجموعه استراتژی‌های آنها در مقابله با این پدیده عبارتند از: تسلیم‌شدن، طلب حمایت و خروج از رابطه است.

کلیدواژه‌ها ازدواج زود هنگام، پدیدارشناسی، خوزستان، تداوم فقر، کودکی از دست رفته

مقدمه

ازدواج از دیدگاه جامعه‌شناسی یک قرارداد اجتماعی و تضمین‌کننده‌ی بقای انسان است. آرامش و امنیت در جامعه نتیجه‌ی ازدواج مطلوب و به موقع و محیط آرامش بخش خانواده است (Qayumi Lari, 2018). اما صرف نظر از جنسیت، ازدواج قبل از بزرگسالی نقض حقوق کودکان است. هر کودکی حق دارد از این عمل مضر که پیامدهای مخربی برای افراد و جامعه دارد، محافظت شود. ازدواج کودکان اکنون به طور جدی در دستور کار توسعه جهانی قرار دارد، به ویژه از طریق گنجاندن آن در هدف ۵،۳ از اهداف توسعه پایدار¹، که هدف آن حذف این عمل تا سال ۲۰۳۰ است (unicef data, 2023). از این رو یکی از موضوعاتی که در باب ازدواج نیازمند همفکری و بحث حوزه‌های علمی و نهادهای متفاوت مرتبط با این امر است، موضوع سن ازدواج است (Imanzadehet & Alipur, 2015). امروزه ازدواج زودهنگام موضوعی جهانی است که به رشد و حقوق فردی زنان آسیب جدی وارد می‌کند (Belachew, Negash & Kefale, 2022). در بسیاری از جوامعی که ازدواج کودکان را رواج می‌دهند، خطر مرگ برای عروس‌های کودک افزایش می‌یابد، زیرا انتظار می‌رود که آنها به سرعت فرزنددار شوند. در واقع، علل اصلی مرگ و میر دختران بین پانزده تا نوزده سال در سراسر جهان، عوارض ناشی از بارداری و زایمان است (Hamilton & Nixon, 2024). بسیاری از مطالعات در جهان عوامل مؤثر در ازدواج زودهنگام را شناسایی کرده‌اند. فقر، رسوم و سنت‌ها، گرایش‌های دینی، نداشتن سواد و تحصیلات، اعتیاد والدین، اجبار خانواده‌ها و نگرانی آن‌ها در مورد رابطه جنسی قبل از ازدواج نوجوانان، در پیدایی و شیوع ازدواج زودهنگام مؤثر است (Hossienifar & Akbari, 2018). براساس آمار منتشر شده از یونسف در سال ۲۰۱۸، ۲۱ درصد از زنان ۲۰-۲۴ ساله جهان زیر ۱۸ سال ازدواج کردند که از این میان بیشترین میزان با ۳۵ تا ۴۰ درصد مربوط به کشورهای آفریقایی و کمترین میزان با ۷ درصد مربوط به کشورهای آسیای شرقی است (Hossienifar & Akbari, 2018).

مطابق آخرین گزارش وضعیت اجتماعی- فرهنگی مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۵ تا پایان سال ۱۳۹۴، یک میلیون و ۳۹۰ هزار و ۹۶۰ دختر زیر ۱۹ سال ازدواج کرده‌اند. آمارها حاکی از آن است که حدود ۳۰ درصد دختران متأهل در کشور زیر ۱۹ سال سن دارند. علاوه بر این در بازه زمانی ۵ ساله از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ بیش از ۹۷ هزار دختر زیر ۱۹ سال طلاق گرفته‌اند (Hossienifar & Akbari, 2018). سال ۱۳۹۵ نرخ دختران ۱۵ تا ۱۹ ساله

¹ Sustainable Development Goal

متأهل در کشور معادل ۲۱ درصد بوده، که این نرخ در روستاها ۳۲ درصد و در شهرها ۱۸ درصد است (Javadian, Shomali Ahmadabadi, Torkashvand moradabadi & Abedi, 2019). طبق نظر اریکسون^۱، احساس قوی هویت فردی به منظور تولید روابط صمیمی و همراه با دلبستگی در زمان کهولت اهمیت دارد. در مرحله ۸ تئوری رشد اریکسون با نام اتحاد در مقابل ناکامی مرتبط با زمان پیری است و بر انعکاس فعالیت‌های قبلی متمرکز است. کسانی که در این مرحله شکست می‌خورند، احساس می‌کنند که عمرشان هدر رفته است و حسرت گذشته را خواهند خورد. در واقع ازدواج کودکان مراحل رشد روانی-اجتماعی را مختل می‌کند و کودک بودن گذراندن مرحله پنجم یعنی نوجوانی تا پایان دوران پیری، به سردرگمی، گمنامی، انزوای عاطفی-اجتماعی، یأس، نارضایتی و پشیمانی دچار خواهد شد (iftekhazadeh, 2014).

همچنین طبق مطالعات (Salahshour & Habibpour Getabi, 2021) با عنوان «تحلیل جامعه‌شناختی نقش فقر در تجربه کودک‌همسری (مطالعه موردی: زنان شهر چابهار)» به این نتیجه رسیدند که، ازدواج در کودکی، دختران را در معرض انواع آسیب‌های آشکار و غیرمستقیم از جمله کودک-مادری، کودک بیوه‌گی، خشونت خانگی، بازماندگی تحصیلی، بازتولید چرخه فقر، افسردگی مفرط و انزوای اجتماعی قرار می‌دهد.

در مطالعات (Chaudhary, Khan & Ahmad, 2022) با عنوان «بهداشت باروری و شیوه‌های تولد در میان زنان متأهل زودرس: یک مطالعه مقطعی در جیپور هند» ۵۳٫۴ درصد از زنان قبل از ۱۸ سالگی ازدواج کرده بودند و بین سن ازدواج، وضعیت اقتصادی-اجتماعی، تعداد فرزندان، آگاهی از پیشگیری از بارداری و سابقه عوارض مختلف مامایی ارتباط معنادار مشاهده شده است و نشان داده شده است که ازدواج‌های زود هنگام تأثیر نامطلوبی بر سلامت باروری زنان دارد.

در پژوهش (Ahinkorah, Seidu, Hagan, Agbemavi, Frimpong, AduDickson & Yaya, 2021) در پژوهشی با عنوان «ازدواج کودکان و استقلال جنسی در میان زنان در جنوب صحرای آفریقا» نتایج پژوهش حاکی از آن است که شیوع ازدواج کودکان و استقلال جنسی به ترتیب ۳۵٫۸۳ و ۵۱٫۴۴ درصد بود در مقایسه با زنانی که در ۱۸ سالگی یا بالاتر ازدواج کردند آنهایی که در سن کمتر از ۱۸ سال ازدواج کرده‌اند، کمتر احتمال داشت استقلال جنسی داشته باشند و زنانی که در برون‌دی، کنگو و نیجریه ازدواج زود هنگام را تجربه کرده‌اند از استقلال جنسی کمتری برخوردارند.

¹ Ericsson

در مطالعات (Berliana, Kristinadewi, Rachmawati, Fauziningtyas, Efendi, & Bushy, 2021) با عنوان «عوامل تعیین کننده ازدواج زودهنگام در میان نوجوانان دختر در اندونزی» زنانی که تحصیلات ابتدایی را به پایان رسانده‌اند بیشتر از آن‌هایی که از دبیرستان فارغ‌التحصیل شده‌اند در مورد ازدواج زودهنگام قرار می‌گیرند. علاوه بر این زنان بی بضاعت تمایل دارند زودتر از آن‌هایی که دارای وضعیت اجتماعی_اقتصادی بالا هستند ازدواج کنند.

براین اساس بررسی تجربیات زیسته زنانی که در کودکی ازدواج کرده‌اند می‌تواند به لایه‌های عمیق موضوع نفوذ کرد و از این طریق علل و عواقب ازدواج زودهنگام را مورد بحث قرار داد. با توجه به اهمیت این موضوع، پژوهش حاضر با هدف بررسی تجربه زیسته زنان در ارتباط با علل و پیامدهای ازدواج زودهنگام و وقوع کودک همسری در شهرستان شوشتر واقع در استان خوزستان انجام شده است. سؤال اصلی پژوهش پیش رو این است: زنان شهرستان شوشتر ازدواج زودهنگام را چگونه روایت و تفسیر می‌کنند.

روش

باتوجه به مسئله محوری پژوهش، مطالعه حاضر با روش کیفی و راهبرد آن نظریه پدیدارشناختی بوده است. تحقیق کیفی به مجموعه‌ای از فعالیت‌های معنادار اشاره دارد که به منظور گسترش درک و فهم زندگی اجتماعی انسان و کشف وضعیت ساخت معنا توسط انسان‌ها انجام می‌شود. یک پژوهشگر کیفی می‌کوشد تا در یک محیط اجتماعی خاص از منظر افراد مورد مطالعه در آن محیط فعالیت علمی انجام دهد. پژوهشگر همچنین به دنبال دلایل فعالان اجتماعی و پیدایش بستر کنش است (Danafar & Talabi, 2018). در بعد روش‌شناختی، در این پژوهش از روش پدیدارشناختی استفاده شده است. پدیدارشناختی، علم بررسی، توصیف و تشریح موشکافانه پدیده‌های مختلف زندگی است که بر همه‌ی حوزه‌های تجربی تاکید دارد. در پژوهش پدیدارشناختی، تدابیر، ادراکات و احساسات افراد مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

ابزار

در این پژوهش از ابزار مصاحبه عمیق نیمه‌ساختاریافته استفاده شده است. جهت تحلیل پدیدارشناختی داده‌ها پس از اتمام هر مصاحبه، پژوهشگر دو بار به آن گوش داده و پس از آن متن مکالمات به صورت کتبی درآمد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش هفت مرحله‌ای کلایزی استفاده شد که شامل خواندن یافته-

های مهم و هم احساس شدن با افراد شرکت کننده به منظور درک افراد و استخراج جملات مهم در رابطه با پدیده مورد مطالعه، دادن مفاهیم خاص به جملات استخراج شده، دسته‌بندی مفاهیم و فرمول‌های به دست آمده، رجوع به مطالب اصلی و مقایسه ایده‌ها، توصیف پدیده مورد مطالعه و در نهایت بازگردانی توصیف پدیده‌ها به شرکت کنندگان جهت بررسی اعتمادپذیری نتایج به دست آمده است. کسب رضایت آگاهانه، حفظ بی‌نامی، محرمانه بودن اطلاعات و برخورداری از حق کناره‌گیری از پژوهش از جمله ملاحظات اخلاقی لحاظ شده در مطالعه بود.

شیوه اجرای پژوهش

مشارکت کنندگان در پژوهش حاضر شامل زنان شهرستان شوشتر است که ازدواج زود هنگام داشته‌اند. در این پژوهش از استراتژی نمونه‌گیری هدفمند از نوع گلوله برفی یا زنجیره‌ای استفاده شده است. بدیهی است که مناسب‌ترین افراد کسانی هستند که بیشترین درگیری را با پدیده مورد نظر داشته‌اند و شرایط مناسب با موضوع تحقیق را تجربه کرده باشند. شیوه انتخاب مشارکت کنندگان نیز، نمونه برداری زنجیره‌ای یا گلوله برفی است. در این تحقیق اولین شرکت کنندگان به صورت در دسترس و داوطلبانه انتخاب می‌شود و از آنها خواسته می‌شود تا افراد دیگری را که در این زمینه تدابیر و دیدگاه‌هایی دارند برای شرکت در پژوهش معرفی کنند (Qayumi Lari, 2016). گزینش مشارکت کنندگان تا حصول معلومات جدید و رسیدن به اشباع ادامه می‌یابد یعنی با ادامه جمع‌آوری داده‌ها، معلومات تازه‌ای به دست نمی‌آید و داده‌های جمع‌آوری شده تکرار داده‌های پیشین هستند. این پژوهش با مشارکت ۱۹ نفر از زنان ۱۱ تا ۱۶ سالگی انجام گرفته است.

این پژوهش در پی مطالعه تجربه زیسته زنانی است که در کودکی و نوجوانی (سنین کم) ازدواج کرده‌اند. براساس بررسی‌های انجام شده، در قالب ۲۶ مضمون اصلی تحلیل شده است. در جدول ۱، ویژگی‌های جمعیتی مشارکت کنندگان پژوهش آورده شده است. همانطور که در (جدول ۱) نشان داده شده است، شرکت کنندگان پژوهش ۱۹ نفر از زنانی هستند که در سنین ۱۱ تا ۱۶ سالگی ازدواج کرده‌اند. دامنه سنی مشارکت کنندگان ۲۵ تا ۴۶ سال و میانگین سن ازدواج آنها، ۱۵/۵ سال می‌باشد. میزان تحصیلات زنان سیکل به پایین و وضعیت شغلی همه مشارکت کنندگان خانه‌دار گزارش شده است.

جدول ۱ مشخصات مشارکت کنندگان

کد	نام	سن	سن ازدواج	تحصیلات	شغل	شغل همسر	مدت زمان ازدواج	تعداد فرزندان	سن اولین بارداری
۱	ناهید	۳۰	۱۴	سیکل	خانه دار	کارگر	۱۶	۴	۱۵
۲	صدیقه	۳۵	۱۳	سیکل	خانه دار	کشاورز	۲۲	۳	۱۴
۳	آناهیتا	۳۱	۱۴	سیکل	خانه دار	آزاد	۱۷	—	۱۵
۴	کوثر	۳۱	۱۴	متوسطه	خانه دار	آزاد	۱۷	۴	—
۵	ستایش	۳۰	۱۳	ابتدایی	خانه دار	کارگر	۱۷	۲	—
۶	معصومه	۳۵	۱۴	سیکل	خانه دار	کارگر	۲۱	—	۱۵
۷	آرزو	۳۳	۱۳	متوسطه	خانه دار	کارمند	۲۰	۳	۱۴
۸	سمیه	۳۰	۱۳	متوسطه	خانه دار	کارگر بنایی	۲۷	—	—
۹	آذر	۳۸	۱۱	اول راهنمایی	خانه دار	آزاد	۲۷	—	—
۱۰	طاهره	۳۸	۱۳	متوسطه	خانه دار	آزاد	۲۵	۴	—
۱۱	فاطمه	۲۷	۱۴	سیکل	خانه دار	آزاد	۱۳	—	—
۱۲	مریم	۳۷	۱۶	سیکل	خانه دار	سفیدکار	۲۱	۳	۱۷
۱۳	مینا	۳۴	۱۴	متوسطه	خانه دار	آزاد	۲۰	۴	—
۱۴	افسانه	۳۴	۱۵	سیکل	خانه دار	آزاد	۱۹	—	—
۱۵	محبوبه	۳۷	۱۴	سیکل	خانه دار	آزاد	۲۳	—	—
۱۶	زهرا	۴۶	۱۴	دیپلم	خانه دار	معلم	۳۲	۳	۱۵
۱۷	فاطمه	۴۵	۱۱	ابتدایی	خانه دار	بیکار	۳۴	۶	۱۴
۱۸	شهین	۴۷	۱۱	ابتدایی	خانه دار	کارمند	۳۶	۳	۱۵
۱۹	توران	۳۹	۱۳	ابتدایی	خانه دار	آزاد	۲۶	۲	۱۴

یافته‌ها

یافته‌ها در قالب مضمون‌ها به شکل منسجم و به منظور نشان دادن اتصال بین آنها مورد مطالعه قرار گرفته‌اند.

با توجه به اینکه نتایج حاصل از مرحله کیفی پژوهش، مرجع اصلی تدوین الگوی مفهومی است، آنچه در یافته‌های حاصل از مصاحبه با زنان در مواجهه با ازدواج زودهنگام انجام شد، برخی زمینه‌ها و بسترهای این نوع ازدواج از دید زنان مورد بررسی قرار گرفته است.

زمینه‌های ازدواج زودهنگام

سنتی بودن آداب و رفتار خانواده‌ها

روابط خویشاوندی معطوف به مجموعه‌ای از افراد است که براساس قرابت نسبی یا سببی با یکدیگر پیوند یافته و روابط اجتماعی - اقتصادی و عاطفی با یکدیگر دارند. این شبکه تابع سنت‌ها و مجموعه‌ای از تعهدات و مسئولیت‌های اجتماعی و مالی میان افراد است. ازدواج درون گروهی از خصوصیات آنهاست. از این رو در جامعه ایرانی با وجود توسعه خانواده هسته‌ای، همچنان روابط بین افراد و بین خانواده‌ها، متأثر از شبکه خویشاوندی است (Azadarmaki, 2015). طبق صحبت مشارکت کنندگان، ازدواج فامیلی یا درون همسری، الگوی غالب همسرگزینی بین زنان مشارکت کننده در پژوهش بود.

شرکت کننده شماره ۱ (۳۰ ساله) می‌گوید: «تو فامیل ما همه دخترا زود ازدواج می‌کردن. دخترا باید تو سن کم شوهر می‌کردن چون داخل فامیل ما عیب بود که دختر سنش بره بالا. بخاطر همین خانوادم بهم گفتن که تو هم مثل بقیه باید ازدواج کنی».

شرکت کننده شماره ۳ (۳۱ ساله) می‌گوید: «ازدواجم به اختیار خودم نبود ولی خب کسی هم مجبورم نکرد بالاخره وقتی رسم این بود من باید ازدواج می‌کردم چون عیب بود سنم بره بالا و ازدواج نکنم».

فضای آشفته خانوادگی

یکی از حقوقی که برای انسان تعریف شده است، حق ازدواج و تشکیل خانواده است. اگر حق تصمیم‌گیری از خود فرد به دلایل مختلف گرفته شود و به جای او تصمیم گرفته شود، این پیوند اجباری تلقی می‌شود (Qayumi Lari, 2016). براساس تفاسیر مشارکت کنندگان، ازدواج بخاطر فقر و محرومیت، ازدواج به خاطر شرایط نامناسب خانوادگی و دخالت بزرگ‌ترها (از جمله عمو، پدربزرگ، عمو) از زیر مضمون‌های مضمون اصلی اجبار به ازدواج می‌باشد.

شرکت کننده شماره ۴ (۳۱ ساله) می‌گوید: «ابتدایی بودم که بابام فوت کرد... ما از همون اولشم وضع مالی خوبی نداشتیم... بابام کار مشخصی نداشت... بعد از فوت بابام هم وضع مالیمون بدتر شد. مادرم نمیتونست خرجی هممون رو بده... چهار تا خواهر داشتم سه تا برادر... با اولین خواستگاری که برام اومد برادرارم گفتن باید ازدواج کنی».

شرکت کننده شماره ۸ (۳۰ ساله) می‌گوید: «۱۴ سالم بود که شوهر کردم... به اختیار خودم نبود... ما وضعمون بد بود... می‌موندم خونه بابام شرایطم بدتر بود... برادرارم قبولشون بود من چیزی نگفتم و رو حساب فامیلی قبول کردم. اون موقع به خاطر وضع خانواده مجبور شدم تن به ازدواج بدم».

هنجار پاکدامنی و زیست ناامن

اگرچه در سال های اخیر این نوع از روابط در بین برخی از جوانان در حال حل شدن می باشد، اما در بین نسل های پیشین یعنی والدین این افراد هنوز مورد پذیرش قرار نگرفته است. طبق صحبت مصاحبه شوندگان عدم پذیرش این نوع از روابط موجب بروز مشکلاتی برای کنشگران می شود. شرکت کننده شماره ۶ (۳۵ ساله) می‌گوید: «دلیل اصلی ازدوایم خانواده بودن.. به خصوص بابام... اون موقع یکی از اقوام بابام اومد خواستگاری... بابا منو مجبور کرد که باهاش ازدواج کنم... میگفت با درس خوندن میخوای به کجا برسی؟... مامانم میگفت دختر تا سنش کمه به قیافه ای داره باید زود شوهرش بدی».

نبود شبکه حمایت گر

حمایت اجتماعی می‌تواند نقش مؤثری در گذر از سختی های زندگی ایفا کند و در تبدیل نشدن مسائل به مشکلات حل نشدنی یاریگر باشد و شدت آسیب ها را به حداقل برساند (Qayumi Lari, 2018). طبق صحبت مشارکت کنندگان پژوهش در اکثر مواقع دختر بعد از ازدواج، از حمایت مالی و عاطفی محروم می شود. شرکت کننده شماره ۴ (۳۱ ساله) می‌گوید: «من هیچ حمایتی نداشتیم خانواده خودم که گرفتار زندگی خودشون بودن از نظر مالی که اصلاً نمیتونستن کمکم کنن و مادرم که اصلاً نزدیک من نبود که حمایت کنه یا تو بزرگ کردن بچه ها کمکم کنه منم مجبور شدم خودم زندگیمو بسازم. هیچ وقت نمیتونم به طلاق فکر کنم».

شرکت کننده شماره ۸ (۳۰ ساله) می گوید: «اگه بین خودم و شوهرم اختلافی بود خانوادم پشتمو نمی گرفتند... می گفتن پرو میشی بعد حرف شوهر تو گوش نمیدی».

عدم توجه والدین به تحصیل فرزند

با همه اهمیتی که آموزش زنان و دختران برای رشد و تعالی فردی و توسعه اجتماعی دارد، در بسیاری از خانواده های سنتی، از این امر مهم جلوگیری می شود. بی اهمیت انگاشتن تحصیل دختران و اهمیت یادگیری امور خانه و خانه داری، از دلایل ترک تحصیل اجباری دختران است (Qayumi Lari, 2016). طبق صحبت مشارکت کنندگان پژوهش والدین دختران خود را از ادامه تحصیل محروم می کنند به این دلیل که قرار است اول و آخرش ازدواج کنند و به کارهای خانه و بزرگ کردن فرزند بپردازند، پس دختران شان را به ترک تحصیل مجبور می کنند و برای ازدواج آماده می کنند.

شرکت کننده شماره ۱ (۳۶ ساله) می گوید: «همیشه فکر می کنم از بقیه پایین تر و کمترم. یکی دو تا از دوستانم که درس خوندن و سرکار رفتن رو میبینم احساس کوچیکی می کنم. فکر میکنم که من هیچ فایده ای ندارم و زندگی بی فایده و بی هدفی رو میگذرونم».

شرکت کننده شماره ۲ (۳۵ ساله) می گوید: «میگفتم من می خوام درس بخونم، مامانم می گفت هیچ فرقی با خواهرات نداری. سنت بره بالا دیگه کی نکات میکنه تا تو همین سنی خواستگار برات میاد».

تبعیض (نابرابری جنسیتی)

نابرابری ها و تبعیض های ناروا میان فرهنگ ها و نسل ها متفاوت است و با عواملی مانند وضعیت اقتصادی، طبقه، نژاد، جنسیت، معلولیت، مذهب و... مرتبط است، لیکن این تبعیض ها می تواند زمینه ساز رسوم و حتی قوانینی شود که به طور معمول منجر به ضرر زنان در سنین مختلف است (Moqaddi & Javadpour, 2016). مشارکت کنندگان اظهار داشتند علاوه بر اینکه در خانه به خانه داری و تربیت فرزند محدود شده اند و اختیاری برای تصمیمات امور زندگی ندارند، نگاه جنسیتی به تربیت فرزند هم آنها را دچار محدودیت و مشکلاتی کرده است.

شرکت کننده شماره ۲ (۳۵ ساله) می گوید: « با اینکه سنم کم بود و سواد کافی نداشتم ولی سعی کردم تو تربیت بچه ها کوتاهی نکنم. اما اینجا خیلی به پسر بها میدن. میگن پسر قراره مرد خونه بشه واسه همین پسرم خیلی از من حرف شنوی نداره ».

شرکت کننده شماره ۳ (۳۱ ساله) می گوید: « واسه بچه پسرم پدر شوهرم خیلی دخالت می کرد و به شوهرم می گفت پسر تو خودت باید یادش بدی چیکار کنه چیکار نکنه... ».

۴-۷-۱. عدم آگاهی و بینش در سن پایین

دختران در ازدواج زود هنگام به علت سن پایین، عدم اطلاع و آموزش چه از طرف خانواده و چه از سوی نهادهای رسمی مانند مدرسه در زمینه مسائل جنسی، بارداری، مادری، مسئولیت ها و مهارت های زندگی بدون هیچ پیش زمینه ای وارد زندگی شده و این مسئله آسیب های آنان را دو چندان می کند (iftekhazadeh, 2014) آسیب هایی مانند عدم مراقبت صحیح از فرزند و دچار بیماری شدن، پایین بودن سواد و انتقال ندادن اطلاعات لازم به فرزندان از موارد ذکر شده توسط مشارکت کنندگان پژوهش می باشد.

شرکت کننده شماره ۱ (۳۰ ساله) می گوید: « در سن ۱۵ سالگی اولین بچم به دنیا آمد که دختر بود. خیلی دوستش داشتم ولی چون خودم کوچیک بودم بلد نبودم درست ازش مراقبت کنم واسه همین بیشتر مادر و مادر شوهرم کمک می کردند و تو تربیتش دخالت داشتن ».

شرکت کننده شماره ۵ (۳۰ ساله) می گوید: « من چون بچه داری بلد نبودم همون بچه اولم به خاطر تب شدید دچار تشنج شد و هنوز که هنوز درگیره... اگر بزرگتر بودم و اطلاعات کافی داشتم هیچ وقت این اتفاق واسه بچم نمی افتاد ».

۴-۸-۱. زن منفعل و بی قدرت

قدرت جزئی لاینفک از حیات بشری است که در جامعه و به تبع آن در همه ی ارکان اجتماعی از جمله خانواده مطرح است (sarokhani, 2006). بی قدرتی زنان ناشی از ساختار مرد محوری است که در تمام ابعاد زندگی خانوادگی، نظام های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و آموزشی منابع بیشتری را در اختیار مردان گذاشته و میزان دسترسی زنان به این منابع در مقایسه با مردان بسیار کمتر بوده است.

شرکت کننده شماره ۱ (۳۰ ساله) می گوید: «اولای زندگی که من نقشی نداشتم چون بچه بودم و شوهرم تصمیم می گرفت چیکار کنیم و کجا بریم. یا حتی اون مشخص می کرد کجا بریم. برای خرید و خیلی کارهای دیگه هم از من نظری نمی پرسید. شوهرم تصمیم می گرفت».

شرکت کننده شماره ۳ (۳۴ ساله) می گوید: «تو خیلی از مسائل زندگی خانواده شوهرم تصمیم گیرنده بودن... مخصوصاً پدر شوهرم... چون من و شوهرم سنمون خیلی کم بود».

جدول ۲ زمینه های ازدواج زود هنگام

مضمون اصلی	نمونه مفاهیم
سنتی بودن آداب و رفتار خانواده ها	ازدواج با پسرعمو، ناف بری از دوران نوزادی، ازدواج در سن پایین به دلیل ترس از دست دادن خواستگار فامیل، از دست ندادن خواستگار فامیل به دلیل شناخت کافی، اولویت خواستگار فامیل، ازدواج زود مانند بقیه دختران فامیل و خانواده و همسایه، ازدواج در سن ۱۳ یا ۱۴ سالگی به عنوان یک رسم، اجبار در پذیرفتن ازدواج فامیلی خصوصاً پسرعمو، اطاعت از تصمیم بزرگ فامیل برای ازدواج، عیب دانستن بالا رفتن سن و ازدواج نکردن، ازدواج قبل از بالا رفتن سن، بازتولید فرهنگ ازدواج زود هنگام
فضای آشفته خانوادگی (خانواده نابسمان)	فقر و تدابیر اقتصادی، ترس پدر از رد کردن خواستگار فامیل و برهم خوردن روابط خویشاوندی، درماندگی مالی در خانه ی پدر، فوت پدر و سرپرست شدن مادر، اجبار برادران به ازدواج بعد از فوت پدر، وضعیت مالی بالاتر خانواده شوهر، پدر و گاها مادر در رأس تصمیم گیری، ترک تحصیل و محرومیت
هنجار پاکدامنی و زیست ناامن	اجبار پدر به ازدواج به دلیل بالا رفتن سن، ترس پدر از رد کردن خواستگار، سن ایده آل ازدواج، برهم نخوردن روابط خویشاوندی، ترس از برچسب خوردن، ترس از مواجهه با مسئله بکارت، پاکدامنی، ترس از رابطه با جنس مخالف
نبود شبکه حمایتگر	عدم کمک مالی، عدم حمایت روحی و عاطفی، انتظار از دختر برای هرگونه تبعیت از شوهر، دوری از خانواده و محروم شدن از کمک مادر برای بزرگ کردن فرزند، عدم موافقت خانواده برای طلاق دختر، نداشتن اهمیت چگونگی وضعیت دختر در خانواده شوهر، واگذار کردن کامل مشکلات دختر به شوهرش
عدم توجه والدین به تحصیل فرزندان	ترک تحصیل به دلیل ازدواج و بالا رفتن سن، عدم اهمیت تحصیل دختران برای خانواده به دلیل داشتن خواستگار، بازتولید ترک تحصیل بعد از ترک تحصیل خواهران بزرگ تر، احساس پوچی و بی فایده گی، حسرت ادامه تحصیل داشتن
تبعیض (نابرابری جنسیتی)	اهمیت دادن به فرزند پسر، تربیت فرزند پسر توسط پدر، علاقه به فرزند پسر و دخالت ندادن زن در تربیت فرزند پسر، محبت نکردن پدر به فرزند دختر، کمک نکردن به زن به دلیل دختر بودن فرزند، حرف شنوی نداشتن فرزند پسر از مادر، دخالت پدرشوهر در تربیت فرزند پسر، نداشتن اختیار تصمیم گیری زن در امور خانه و تربیت فرزند

عدم شناخت از راه های مراقبت از فرزند، عدم شناخت از نحوه رابطه جنسی، نداشتن سواد، اطلاعات پایین به دلیل پایین بودن سن، عدم توانایی در کمک به تحصیل فرزندان، آموزش ندادن فرزندان در زمینه روابط اجتماعی، مریض شدن فرزند در سن کم به دلیل نداشتن اطلاعات

عدم آگاهی و بینش در سن پایین

پیامدهای ازدواج زودهنگام

افزایش فردگرایی و انزوای اجتماعی

انزوای اجتماعی به معنای فقدان یا ضعف اتصال‌های فرد با سایر افراد، گروه‌ها و جامعه است. بدون تردید انزوای اجتماعی افراد را از مشارکت غیررسمی و رسمی در جامعه محروم می‌سازد و موجب تضعیف یا قطع روابط و مبادلات نامتقارن گرم و همچنین روابط گفتگومانی می‌شود (shahryari & shirazi, 2021). به عقیده مشارکت-کنندگان پژوهش، زنان بعد از ازدواج دارای ارتباطات بسته بوده‌اند که منجر به انزوای اجتماعی شده است. شرکت‌کننده شماره ۴ (۳۱ ساله) می‌گوید: «باعث شد احساس تنهایی و افسردگی کنم. دیگه تفریحی نداشتم... شوهرم که اخلاق خوبی نداشت که بتونم حرفامو راحت بهش بگم... دیگه از اون‌نی که بودم تنهاتر شدم و تو خودم رفتم».

شرکت‌کننده شماره ۸ (۳۰ ساله) می‌گوید: «وقتی فقط خودم و بچه هام توی خونه بودیم باعث شد دوتامون افسردگی بگیریم.. من خودم تنها بودم از زندگی دلسرد شده بودم همش احساس خفگی می‌کردم... هیچ امیدی هم به زندگی و آیندم نداشتم... بچم هم مثل خودم گوشه گیر شده بود».

کودکی از دست رفته

در ازدواج کودکان، کودک در دست زمانی که وارد مرحله نوجوانی می‌شود و باید هویت خود را بیابد، بدون گذراندن مناسب این دوران وارد دوره بعدی یعنی بزرگسالی می‌گردد و چون هویت شخصی شکل نگرفته است، فرد با عدم اطمینان به باورها و تمایلات خود و حسی ضعیف نسبت به خود وارد زندگی می‌شود که در آن هم در موضع ضعف و تبعیت مرد قرار دارد (eftekharzadeh, 2015). اکثریت مشارکت‌کنندگان معتقد بودند، دوران کودکی خود را به دلیل ازدواج از دست داده‌اند. بازی با همسالان، هم صحبتی و رفت و آمد با دوستان و آماده شدن برای ازدواج از مسائل مهم آنان بود.

شرکت‌کننده شماره ۱ (۳۰ ساله) می‌گوید: «بچگی نکردم. از تفریحات و بازی‌های بچگی و نوجوانی به خاطر اینکه ازدواج کردم و درگیر زندگی شدم فاصله گرفتم. هر وقت رفتار بچگانه انجام میدادم بهم متذکر می‌دادند منم مجبور میشدم مثل زنانی بزرگ رفتار کنم».

شرکت کننده شماره ۳ (۳۱ ساله) می گوید: « مگه ما فهمیدیم بچگی چیه؟ ما تا اومدیم بفهمیم بچگی چی یعنی شوهرمون دادن... به جای بازی باید یاد بگیریم غذا درست کنی... کار خونه انجام بدی... دو روز دیگه رفتی خونه شوهرنگن هیچی بلد نیست».

نارضایتی جنسی

فعالیت جنسی یک نمونه از رفتار متقابل زن و شوهر است و بدیهی است که رضایت از رابطه جنسی ارتباط تنگاتنگی با رابطه کلی زن و شوهر دارد. یک رابطه جنسی مشکل آفرین و نارضایتی جنسی ممکن است بر تعامل عمومی زن و شوهرها تأثیر زیان آوری داشته باشد (Zarenezhad, Hosini, & Rahmati, 2018).

به عقیده مشارکت کنندگان، رضایت جنسی بخش مهمی از رضایت زناشویی است که اگر این رابطه رضایت بخش نباشد، می تواند منجر به نفرت و بی علاقهگی گردد. مواردی مانند بی اهمیتی مرد به وضعیت جسمی و روحی همسر و برقراری خودخواهانه ارتباط جنسی در این مسئله نقش دارد.

شرکت کننده شماره ۶ (۳۵ ساله) می گوید: « نه من اصلاً تو اون سن هیچ درکی از رابطه جنسی نداشتم... هیچ آموزشی هم ندیده بودم و نمیدونستم باید چه جور بر خورد کنم... وقتی از مامانم می پرسیدم می گفت بری تو زندگی یاد می گیری».

شرکت کننده شماره ۸ (۳۰ ساله) می گوید: « نه هیچ وقت راضی نبودم شوهرم انگار منو فقط واسه رابطه می خواست... اصلاً توجه نمی کرد تو چه شرایطی هستم... حال دارم حال ندارم حوصله میشه یا نمیشه... از همون اولشم همینجوری بود... من اگر مخالفت هم می کردم براش فرقی نداشت».

عدم لذت از تجربه مادری

طبق تفاسیر مشارکت کنندگان، با همه سختی هایی که بارداری و مادر شدن برای زن به همراه دارد، اما نمی توان منکر وجود لذت و حس خوشایند در وجود زن شد. درک لذت حس مادری بدون آمادگی جسمی و روحی ممکن نیست. طبق صحبت مشارکت کنندگان، بارداری در سنین پایین، بارداری های ناخواسته و پی در پی باعث می شود که زنان این لذت را درک نکنند.

شرکت کننده شماره ۵ (۳۰ ساله) می گوید: « بعد از زایمانم گریه میکردم چون درد داشتم... خیلی حسی نسبت به بچه نداشتم... با کمک مادر و خالم بچه رو بزرگ کردم... چون اصلا نمیدونستم چطور باید بزرگش کنم».

شرکت کننده شماره ۶ (۳۵ ساله) می گوید: «اولین بچم ۱۵ سالم بود که به دنیا آمد... من فقط میدونستم که این بچه ولی نمیدونستم باید چیکار کنم یا چجوری بزرگش کنم... توی زایمان هم چون درد زیادی رو کشیدم تا چند وقت خیلی بی حال بودم...».

نداشتن قدرت انتخاب گری و سردرگمی

نوجوانی دوره مهم و سرنوشت سازی است، زیرا در این مقطع سنی است که فرد با مسئله هویت یابی مواجه می شود. نوجوان در این مرحله تلاش می کند تا جایگاه خود را از نظر شغلی، اجتماعی، اعتقادی و روابط بین فردی تعیین کند، به همین دلیل هویت تکلیفی دشوار و اضطراب زاست. طبق صحبت مشارکت کنندگان اگر نوجوان به دلیل شرایط نامناسب و الگوهای نامطلوب تربیتی نتواند به کسب هویت نایل آید، با بحران هویت که نشانه بارز آن سردرگمی و در نهایت شکست و سرخوردگی است، رو به رو می گردد.

شرکت کننده شماره ۲ (۳۱ ساله) م گوید: « تو سن کم هنوز نمیدونستم مادری چیه. دوست داشتم هنوز عین دوران دختر بودم برم مدرسه، بازی کنم. اصلا حتی بلد نبودم بچمو دستم بگیرم. از یه بچه ۱۳ ساله چه انتظاراتی داشتن. مادرم همش میومد خونمون که کمکم کنه. خیلی وقتا گریه می کردم که چرا باید اینجوری باشم».

شرکت کننده شماره ۱۱ (۲۷ ساله) می گوید: « من خیلی زود بچه دار شدم... جلوگیری نکردم چون بلد نبودم... کسی هم بهم نگفت. من خودم از بچه خوشم میومد ولی وقتی حامله شدم دیدم چقدر سخته... بچه بزرگ کردن دردسره...».

بارداری زودهنگام و کودک مادری

از زمانی که مطالعات، ارتباط بین بارداری کمتر از بیست سال را با افزایش عوارضی چون زایمان زودرس، تأخیر رشد جنینی، تولد نوزاد کم وزن و مرگ حول و حوش زایمان نشان داده اند، بارداری کمتر از بیست سال به عنوان یکی از موارد بارداری پرخطر شناخته می شود (Fadaei, Movahedi, Akbari, Ghasemi, &).

[Jalalvand, 2011](#)). طبق صحبت مشارکت کنندگان، انتظارات خانواده همسر و اصرار و اجبار به فرزندآوری،

عواقب و پیامدهای بارداری زنان را منفعل ساخته است.

شرکت کننده شماره ۲ (۳۵ ساله) می گوید: «مشکل اینه که تو سن کم ازدواج کردم بچه داری کردم.

همین باعث شد همش درد بکشم، بدنم فرسوده شده، دندونام پوسیده و خراب شدن و پوکی

استخوان گرفتم».

شرکت کننده شماره ۴ (۳۱ ساله) می گوید: « من به خاطر اینکه دو تا از بچه هام سقط شدن کم

خونی خیلی شدید گرفتم... هنوز که هنوزه دارم با این دردا سر می کنم. کمردرد هم که جای

خود دارد.

ازدواج بدون عشق و تفاهم

اگر بخواهیم برای ازدواج بدون عشق و علاقه در خوش بینانه ترین حالت، یک زندگی مشترک را تصور کنیم،

در آن زندگی مشترک زوجی وجود دارند که در قالب طلاق عاطفی با حداقل کیفیت در جوانب روابط

زناشویی در حال مدارا کردن با یکدیگر زیر یک سقف مشترک هستند. مشارکت کنندگان در این پژوهش،

علت اصلی نداشتن عشق و علاقه در زندگی، نداشتن هیچ شناختی از همسر و اجبار خانواده به ازدواج عنوان

کرده اند.

شرکت کننده شماره ۱ (۳۰ ساله) می گوید: «اگه سنم بالاتر بود سوادم بیشتر بود و بهتر می فهمیدم

درست انتخاب می کردم شاید انتخاب بهتری داشتم و برای انتخاب شوهرم ملاک هایی را در نظر

می گرفتم تا با عشق و تفاهم زندگی کنم».

شرکت کننده شماره ۷ (۳۳ ساله) می گوید: «تو خیلی موقع ها حسی بهش نداشتم... نمی خواستم

باهاش زندگی کنم ولی وقتی گذشت دیگه عادت کردم و سعی کردم باهاش بسازم. من که

زوری ازدواج کردم بقیه زندگیم هم زوری و به عادت می گذروم».

زن، ابزاری جنسی

رابطه جنسی رابطه ای دو طرفه است و ارتقای کیفیت آن به مشارکت هر دو طرف رابطه نیازمند است. ورود

رضایت بخش زن و مرد در رابطه زناشویی موفق اصل اساسی است. وارد نشدن مرد به رابطه می تواند بیانگر

ناقص بودن رابطه باشد، اما وارد نشدن زن مانع تداوم رابطه نخواهد شد ([Ghorashi & Merghati Khoei, 2017](#)).

شرکت کننده شماره ۴ (۳۱ ساله) می گوید: «شوهرم درکی از ترس من از رابطه نداشت و فقط از روی وظیفه رابطه برقرار می کردم... چون چیزی بود که مجبور بودم بپذیرم... بعضی وقتی که من میلی نداشتم مجبور بودم رابطه برقرار کنم چون شوهرم میخواست...».

شرکت کننده شماره ۱۲ (۳۷ ساله) می گوید: «اوایل ازدواج چون راضی به ازدواج نبودم از شوهرم متنفر بودم و هیچ لذتی نمی بردم. اون کار خودش انجام میداد و منم مجبور به انجام بودم».

جدول ۳ پیامدهای ازدواج زودهنگام

مضمون اصلی	نمونه مفاهیم
افزایش فردگرایی و انزوای اجتماعی	احساس تنهایی، احساس افسردگی، احساس بیهودگی، ناامیدی از زندگی و آینده، گوشه گیری، نداشتن ارتباط و رفت و آمد با دوستان و خانواده، دلزد شدن از زندگی، کم حرف شدن و خجالت کشیدن از دیگران، نداشتن ارتباط با همسالان و تفریح، احساس خفگی کردن، نداشتن هم صحبت
کودکی از دست رفته	از دست دادن تفریحات و بازی های بچه گانه و نوجوانی، مانند زنان بزرگسال رفتار کردن، تذکر گرفتن بابت انجام رفتار بچه گانه، انجام دادن کارهای خانه و آشپزی کردن، بازی نکردن با همسالان به دلیل داشتن نامزد، درگیر زندگی شدن، محدود شدن دوران بچگی به سال های ابتدایی مدرسه، مرور خاطرات گذشته و آزرده شدن، حسرت بازی کردن در مدرسه، جدا شدن از دوستان در سن کم
نارضایتی جنسی	ترس از رابطه جنسی، درک نشدن در رابطه جنسی، علاقه یک طرفه به برقراری ارتباط جنسی، درک نداشتن شوهر از رابطه ی جنسی، اهمیت ندادن شوهر به علاقه زن برای برقراری رابطه جنسی، بیپوش شدن در حین برقراری رابطه جنسی، قایم شدن برای قرار از رابطه جنسی، خجالت کشیدن، لذت نبردن از رابطه جنسی به علت نداشتن اطلاعات کافی، محدود شدن آموزش به تجربه و یادگیر در زندگی زناشویی، لذت نبردن به دلیل علاقه نداشتن به همسر، دردناک بودن رابطه جنسی
عدم لذت از تجربه مادری	نداشتن حس به فرزند به دلیل پایین بودن سن و داشتن حس بچه گانه، نداشتن آگاهی برای بزرگ کردن بچه، کمک گرفتن از اطرافیان برای بزرگ کردن فرزند، درد زیاد بعد از زایمان، تداخل احساس و نقش مادری و همسری، سردرگمی برای بزرگ کردن بچه، زایمان در سن پانزده سالگی، بیحالی شدید بعد از زمان و عدم توانایی برای نگهداری فرزند، سعی کردن برای کنار آمدن با مشکلات
نداشتن قدرت انتخاب گری و سردرگمی	احساس شکست و سردرگمی، نداشتن درکی از حس مادری و بچه داری، تداخل نقش بچگی و همسرداری، عدم توانایی در بزرگ کردن بچه، کمک گرفتن از دیگران، دستپاچه شدن، گریه کردن، ارزوی بازی در مدرسه، انتظارات بالای دیگران از دختر، باردار شدن در سن ۱۳ یا ۱۴ سالگی، بی اطلاعی از راه های پیشگیری از بارداری
نداشتن قدرت انتخاب گری و سردرگمی	احساس شکست و سردرگمی، نداشتن درکی از حس مادری و بچه داری، تداخل نقش بچگی و همسرداری، عدم توانایی در بزرگ کردن بچه، کمک گرفتن از دیگران، دستپاچه شدن، گریه کردن، ارزوی بازی در مدرسه، انتظارات بالای دیگران از دختر، باردار شدن در سن ۱۳ یا ۱۴ سالگی، بی اطلاعی از راه های پیشگیری از بارداری

باردار شدن در سن پایین و همراه با بدنی ضعیف، عوارضی مثل پوسیده شدن دندان مادر، پوکی استخوان، کم خونی و کمر درد مادر، سقط شدن جنین، فوت فرزند در ۲ ماهگی، کورتاژ کردن جنین، ضعیف بودن جسم فرزند بعد از زایمان، سقط شدن دو جنین، استمرار سردرد و کمردرد بعد از فرزندآوری

بارداری زودهنگام و کودک مادری

نبودن علاقه بعد از ازدواج بین زن و مرد، نداشتن انتخاب درست و دلخواه به دلیل سن پایین و عدم سواد کافی، امر و نهی کردن در رابطه به جای ابراز علاقه، نداشتن احساس عاطفی به شوهر، عادت به زندگی با شوهر، زندگی با زور و اجبار، سرخوردگی بابت نداشتن اختیار انتخاب شوهر

ازدواج بدون عشق و تفاهم

عدم درک زن توسط مرد در رابطه جنسی، برقراری ارتباط جنسی مرد با زن بدون میل زن، برقراری ارتباط جنسی با شوهر از روی وظیفه، اجبار در پذیرش رابطه جنسی، نداشتن احساس و لطافت در رابطه جنسی، لذت نبردن زن از رابطه جنسی، راضی نبودن به ازدواج، احساس تنفر از شوهر، زن، ابزاری جنسی

استراتژی‌ها

تسلیم شدن (ترس از طلاق و سازگاری)

ساختار قدرت در زندگی زناشویی، برخی مشارکت کنندگان، را در شرایطی قرار داده است که قدرت مقاومت نداشته، مجبور به پذیرش وضعیت موجود شده‌اند. طلاق مانند بسیاری از مسائل اجتماعی ابعاد متعددی دارد. طلاق یک قرارداد اجتماعی است. برای فروپاشی و انحلال قرارداد اجتماعی دیگر (ازدواج) در شرایط خاص و در جریان مراسمی ویژه هم از این نظر و هم به دلیل زمینه‌ها و عوامل اقتصادی و اجتماعی و خانوادگی که از متن حیات اجتماعی افراد برمی‌خیزد (Taghvee, 1995).

شرکت کننده شماره ۱ (۳۰ ساله) می‌گوید: «خیلی وقتها به طلاق فکر می‌کردم ولی به خاطر بچه‌ها

نمی‌تونستم این کار را انجام بدم و می‌ترسیدم که از بچه‌ها جدا بشم».

شرکت کننده شماره ۲ (۳۵ ساله) می‌گوید: «اینجا باید بسوزی و بسازی و زندگی کنی. هرچی که

بشه باید کنار بیایی...».

فانتزی از دست رفته

همسرگزینی فرایندی است شامل بررسی و سنجش ویژگی‌ها و جایگاه همسر آینده از جنبه‌های گوناگون مانند ویژگی‌های ظاهری، درآمد، جایگاه اجتماعی-اقتصادی، سطح تحصیلات، جایگاه شغلی، جایگاه خانوادگی و... به طوری که مجموعه این ویژگی‌ها، رفتار انتخاب همسر را شکل می‌دهند (Kanani, Hamidifar & Mohammadzadeh, 2016).

در نظریه لاکان، امیال ناخداگاه در بستر فانتزی تجلی می‌یابد. در واقع فانتزی کوششی است برای پر کردن شکاف ناشی از پرسش با یک پاسخ. فانتزی همان چارچوبی است که میل ما را هماهنگ و مختصا‌تش را تعیین می‌کند. در صفحه فانتزی، میل تحقق ارضا نمی‌یابد «ارضا نمی‌شود» بلکه

برساخته می‌شود (Tully & Hunt, 2016). طبق صحبت مشارکت کنندگان، در سنین پایین معمولاً معیارهای دختر برای ازدواج هنوز به طور کامل مشخص نشده و یا دارای ثبات نیست یا اینکه به صورت فانتزی و خیال پردازی می‌باشد. زیرا هنوز در دنیای کودکان و رویایی خود سیر می‌کند و تنها تصویر خوبی که از ازدواج به ذهن او می‌آید پوشیدن لباس عروس است.

شرکت کننده شماره ۴ (۳۱ ساله) می‌گوید: «من که هیچ وقت محبتی ازش ندیدم... چون به آدم زورگو و عصبی بود که فقط حرف حرف خودش بود و اصلاً زن رو نمیبینه و براش مهم نیست... منو فقط واسه بچه آوردن و کارخونه میخواست».

شرکت کننده شماره ۹ (۳۸ ساله) می‌گوید: «نه زود ازدواج نمی‌کنم می‌موندم یکم پخته تر بشم بفهمم زندگی چیه یا از شریک زندگیم چی می‌خوام؟... اینجوری خودم شوهرمو انتخاب می‌کردم که کسی باشه که حداقل همون اوایل زندگی به خونه جدایی برام می‌گرفت اینهمه با دخالت دیگران زندگیم سخت نمی‌گذره».

جدول ۳ کنش - واکنش راهبردی / دفاعی مشارکت کنندگان

مضمون اصلی	نمونه مفاهیم
تسلیم شدن	ترس از طلاق به دلیل آبروریزی، عدم حمایت خانواده برای طلاق، سوختن و ساختن، ناامیدی از بهتر شدن شرایط در صورت طلاق، ترس از دست دادن فرزندان، نداشتن حامی مالی برای فرار یا طلاق، عیب دانستن طلاق توسط طایفه، ترس خراب شدن آینده فرزندان به خصوص دختران
فانتهی از دست رفته	مرده شدن آرزوها، نرسیدن به خواسته ها، پیرشدن زیربار زندگی، از دست رفتن جوانی، رفا انجام دادن کارهای خانه و بزرگ کردن بچه ها، دخالت نداشتن در تصمیم گیری های مهم خانواده، وظایف عروس برای کارهای خانه، دستور دادن مادرشوهر به عروس برای انجام کارهای خانه، مشکلات جسمی ناشی از کار خانگی مانند کمردرد و پادرد

بحث و نتیجه گیری

براساس روش متداول در مدل پارادیمی، بسترها یا تسهیل کننده منجر به بروز پدیده، جمع بندی و ارائه شده است. به عبارتی جبرگرایی جغرافیایی عامل بسیاری از رسوم و هنجارهای اجتماعی مربوط به ازدواج کودکان است. چنانچه در نتایج تحقیقات دیده شد، در مکان هایی که درگیری های داخلی، جنگ یا کشمکشی وجود داشت ازدواج کودکان دروازه های به زندگی امن تر برای کودک در نظر گرفته می شود. قشر بندی اجتماعی خود به ازدواج کودکان شکل می بخشد. قدرت نیروهای اجتماعی که به شدت در

اعتقادات و رسوم قدمی جای دارد تلاش می کند تا بر قوانین رسمی مشروع تسلط یابد، همانطور که چنین قوانینی بیشاپیش اعمال می شوند. زمانی که بین هنجارهای اجتماعی و تفسیرهای دینی تضاد وجود داشته باشد، این دومی است که خود را با اولی تطبیق می دهد. در مورد ازدواج زودهنگام، ننگ اجتماعی از دست دادن آبرو در جامعه و ترس از مطرود شدن به خاطر تبعیت نکردن از هنجارهای اجتماعی علل رواج کودک همسری هستند. رسوم نامناسب رایج و هنجارهای جنسیتی، فرهنگی و اجتماعی و... که در جوامع ایرانی علی الخصوص شهرهای کوچک و روستاها وجود دارد، به نگهداشت رسم کودک همسری کمک می کند.

از علل ازدواج زودهنگام می تواند فرهنگ خانوادگی، محلی و قومی باشد. براساس استدلال فمینیست ها موقعیت زنان کودک همسر به عنوان همسر و مادر و نیز چگونگی فرایند جامعه پذیری در چنین خانواده هایی، نگرش های مربوط به زن و مرد و زنانگی و مردانگی را به نسل بعد منتقل می کنند و نقش اصلی را در فرودست سازی زنان و تداوم این تقسیم کار، مرزهای جنسیتی و روابط قدرت میان زن و مرد دارند.

در این پژوهش تجربه ناخوشایند اولین رابطه جنسی، عدم وجود رابطه عاطفی بین زن و شوهر و اهمیت ندادن شوهر به وضعیت جسمی و روحی زن در هنگام برقراری رابطه نقش بیشتری در انزجار جنسی زنان داشت. اولین رابطه جنسی برای بسیاری از زنان اضطراب زا هست، حال اگر زن کم سن و سال و نوجوان باشد، شدت ترس به مرتب افزایش می یابد. همچنین زن با ورود به زندگی زناشویی و مواجهه با انتظار خانواده ها و همسر، تسلیم نظر آنها شده و رضایت به حاملگی می دهند. این یافته با نتایج پژوهش افتخارزاده (۱۳۹۴) و جوادپور (۱۳۹۶)، که نشان دادند ازدواج زودهنگام از منظر روابط زناشویی می تواند یکی از مصادیق نگاه ابزاری به زن و نارضایتی از رابطه جنسی باشد و منجر به بیماری های جسمی، روحی و روانی، افزایش بارداری و زایمان زودرس و... شود، در یک راستا قرار دارد.

همچنین عدم استقلال و بی قدرتی زنان کودک همسر در این پژوهش به اشکال مختلف در نادیده گرفته شدن توسط خانواده شوهر و گاهی اوقات در قالب وابستگی مالی به آنها و هم خانگی با خانواده همسر جلوه گر می شود. این یافته با نتایج پژوهش افتخارزاده (۱۳۹۴) مبنی بر، ازدواج زودهنگام می تواند یک عامل مثبت در ترک تحصیل دختران باشد، در یک راستا قرار دارد.

محدودیت‌ها و پیشنهادات پژوهش

جهت جلوگیری از رخداد ازدواج زودهنگام و کاهش آسیب‌ها و پیامدهای آن می‌بایست با نگاه سیستمی همه اجزای سیستم را مورد بررسی قرار داد. بخشی از این فرایند مرتبط با آموزش و ارتقای فرهنگی خانواده‌ها، به ویژه اقشار کم‌درآمد و کمتر تحصیل کرده است. برگزاری کلاس‌های مختلف آموزشی برای والدین و خانواده‌ها در راستای تقویت مهارت‌های تربیت فرزند؛ عمومی‌سازی مشکلات ناشی از ازدواج‌های اجباری؛ تقویت خودکنترلی و خودمراقبتی دختران؛ از سوی دیگر نقشی که مدارس می‌توانند در آموزش دختران و حمایت آنان خصوصاً با پیگیری شرایط دانش آموزان و علل ترک تحصیل آنان از سوی مشاورین و مددکاران مدارس ایفا نمایند قابل توجه است. از مهمترین محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به محافظه-کاری مشارکت‌کنندگان اشاره نمود.

اخلاق پژوهش

در تمام متن مقاله امانت‌داری در استفاده از منابع داخلی و خارجی و دقت در استناددهی رعایت شده است.

منابع مالی

این مطالعه با هزینه شخصی پژوهشگران انجام گرفته و در هیچ‌یک از مراحل انجام این پژوهش هیچ‌گونه منابع مالی دریافت نشده است.

دسترسی به مواد و داده‌ها

داده‌ها محرمانه بوده و نتایج آن در اختیار هیچ‌کسی قرار نخواهد گرفت.

تأیید اخلاقی و رضایت مشارکت‌کنندگان

در این مطالعه، هدف از پژوهش برای شرکت‌کنندگان در پژوهش توضیح داده‌شده است. سپس آن‌ها فرم رضایت از شرکت در پژوهش را تکمیل کردند.

رضایت برای انتشار

نویسنده برای انتشار این مقاله رضایت کامل دارد.

تصریح درباره تعارض منافع

این پژوهش با منافع شخص یا سازمانی منافات ندارد.

سپاسگزاری

بدین‌وسیله از تمامی زوجین شرکت‌کننده در این پژوهش تشکر می‌کنیم.

References

- Azad Aramaki, T. (2015). Changes, Challenges and The Future of The Iranian Family, Tehran: NISA. <http://Opac.Nlai.Ir/Opac-Prod/Bibliographic/4131352>
- Belachew, T.B., Negash, W.D., Kefale, G.T. (2022). Determinants Of Early Marriage Among Married Women In Nine High Fertility Sub-Saharan African Countries: A Multilevel Analysis Of Recent Demographic And Health Surveys. *BMC Public Health* 22, 2355. <https://doi.org/10.1186/S12889-022-14840-Z>.
- Berliana, S., Kristinadewi, P., Rachmawati, P., Fauziningtyas, R., Efendi, F. & Bushy, A. (2021). Determinants Of Early Marriage Among Female Adolescent in Indonesia. *International Journal of Adolescent Medicine and Health*, 33(1), 20180054. <https://doi.org/10.1515/ijamh-2018-0054>
- Chaudhary, C., Khan, M. N. A., & Ahmad, S. (2022). Reproductive Health and Birth Practices Among Early Married Females: A Cross-Sectional Study In Jaipur India. *Asian Journal of Medical Sciences*, 13(1), 73-81.
- Danafar, A.A., Talabi, M. (2011) Principles of Writing A Research Plan Or Proposal (Practical Guide), Tehran: [Tik Publishing](#). (Persian)
- Fadaei, B., Movahedi, M., Akbari, M., Ghasemi, M. Jalalvand, A. (2011). Effect Of Maternal Age on Pregnancy Outcome. *Journal Of Isfahan Medical School*, 29(145), 855-860, https://jims.mui.ac.ir/article_13464.html?Lang=En (Persian)
- Ghorashi Z, Merghati Khoei E. (2017). Exploring The Reducing Satisfactory Response in Married Women of Reproductive Age: Qualitative Study. 22 (4) :300-307 URL: <http://ijpcp.lums.ac.ir/article-1-2678-fa.html> (Persian)
- Hosseinfar, M. S., Akbari, Z. (2018). Investigating The Social Consequences Of Early Marriage On The Process Of Girls' Education (Case Study: Shahr Asfarorin), Specialized Scientific Quarterly Of Research In Social Studies Education, 1(2). Doi: [20.1001.1.27832279.1398.1.2.7.4](https://doi.org/10.1001.1.27832279.1398.1.2.7.4). (Persian)
- Hamilton, M.A, Nixon, C. (2024). 2023 REPORT ON CHILD MARRIAGE IN THE UNITED STATES A National Overview of Child Marriage Data and Law, <https://childusa.org/wp-content/uploads/2024/03/FINAL-2023-CH-MARRIAGE-REPORT.pdf>
- Imanzadeh, A., Alipur, S. (2015). Marand Women's Lived Experience of The Problems of Early Marriage", Scientific Research Quarterly Of Women And Culture, Eighth Year. [10.22034/FCP.2023.62736](https://doi.org/10.22034/FCP.2023.62736) (Persian)
- eftikharzadeh, Sayedah Zahra (2015). Lived Experience of Women in Early Marriage, Journal of Social Work Research, 2(3), 108-156. doi: [10.22054/rjsw.2015.4746](https://doi.org/10.22054/rjsw.2015.4746). (Persian)
- Javadian, S., Shomali Ahmadabadi, E., Torkashvand Moradabadi, M. And Abedi, M. (2019). The Context and Consequences of Early Marriage Of 13-16 Years Old Girls in Ardakan. *Journal Of Iranian Social Studies*, 13(4), 31-54. Doi: [10.22034/Jss.2019.47853](https://doi.org/10.22034/Jss.2019.47853)(Persian)
- Kanani, M. A., Hamidifar, M., & Mohammadzadeh, H. (2016). Mate Selection and Its Criteria: A Study Among Married Men and Women in Rasht City. *Sociology Of Social Institutions*, 3(8), 256-229. Doi: [10.22080/Ssi.2017.1427](https://doi.org/10.22080/Ssi.2017.1427) (Persian)

Qayumi Lari, A. (2019). Women's Lived Experience in Early Marriage: A Case Study of The City of Gerash, Master's [Thesis, Shiraz University, Shiraz](#). (Persian)

Sandhu, N, Geethalakshmi R. (2017). Determinants And Impact of Early Marriage on Mother and Her Newborn in An Urban Area of Davangere: A Cross-Sectional Study. *Int J Commun Med Public Health*. 4(4):1278–83. DOI: [10.18203/2394-6040.ijcmph20171362](https://doi.org/10.18203/2394-6040.ijcmph20171362)

Sarokhani, B. (2006), Introduction to Family Sociology, [Tehran: So, Roush Publication](#), (Persian)

Shahryari, M., Shirazi, Z. (2017). Parental And Teacher Activism Regarding Challenges and Innovations in Education During The COVID- 19Pandemic, A Qualitative Study Based On A Phenomenological Approach, *Journal Of Teaching Research*, .(4)9,300-325, https://Trj.Uok.Ac.Ir/Article_62262.Html(Persian)

Tully, L. A., & Hunt, C. (2016). Brief Parenting Interventions for Children at Risk of Externalizing Behavior Problems: A Systematic Review. *Journal Of Child and Family Studies*, 25, 705-719. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10826-015-0284-6>

Taghavi, N. (1995). Sociology Of the Family, Tehran: Payam Noor University Press. (Persian)
[Unicef data \(2023\). Ending Child Marriage-profile of progress in India. file:///C:/Users/Dr/Downloads/Ending_Child_Marriage-profile_of_progress_in_India_2023%20\(1\).pdf](#)

Zarenezhad, H., Hosini, M. And Rahmati, A. (2019). Relationships Between Sexual Assertiveness and Sexual Dissatisfaction with Couple Burnout Through the Mediating Role of Marital Conflict. *Family Counseling and Psychotherapy*, 9(1), 197-216. [Doi: 10.22034/Fcp.2019.61300](#)(Persian)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

